

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет

Кафедра землезнавства та геоморфології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
« 2 » березня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛАТИНСЬКА МОВА

для студентів

галузь знань **10 Природничі науки**
спеціальність **106-«Географія»**
освітній рівень **Бакалавр**
освітня програма **Геоморфологія та природничий туризм**
вид дисципліни **вибіркова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2019/2020
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: **Руда Наталя Вікторівна**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального мовознавства, класичної філології та неоелліністики

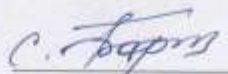
Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(місяць, ПІБ, день)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(місяць, ПІБ, день)

КИЇВ – 2019

Розробник: Руда Наталя Вікторівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального мовознавства, класичної філології та неоелліністики Інституту філології.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри землезнавства та геоморфології

 проф. Бортник С.Ю
(підпис)

Протокол № 1 від «30» серпня 2019р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету/

Протокол від «30» серпня 2019 року № 5

Голова науково-методичної комісії проф. Запотоцький С.П.
(підпис) (прізвище та ініціали)

«30» серпня 2019 року

ВСТУП

1. Метою дисципліни є сформувати в студентів природознавчого профілю основи термінологічної грамотності, навчити студентів розуміти, відтворювати, створювати та вільно користуватися професійною термінологією латинського походження.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

Володіти елементарними навичками аналізу та інтерпретації наукової літератури, знати теоретичні основи курсів «Українська мова».

3. Анотація навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна складається із двох змістових модулів.

Змістовий модуль 1 знайомить студентів із визначеннями понять «термін», «терміноелемент», «номенклатура», «термінологія», «міжнародна природознавча термінологія», «онім», «уніномінальний термін», «поліномінальний термін» і т.і н., з історією формування природознавчої термінології, із грецько-латинською її основою. У цій частині курсу розглядаються основні типи структури природознавчих термінів та найчастіше використовувані терміноелементи фізичних та географічних термінів грецько-латинського походження: початкові та кінцеві кореневі терміноелементи, префікси та суфікси.

У змістовому модулі 2 основна увага приділена хімічній та біологічній термінологіям. Викладаються основні словотвірні моделі латинських назв хімічних солей, кислот, оксидів, гідроксидів, пероксидів, хімічних елементів тощо. Розглядаються правила утворення латинських уні- та поліномінальних біологічних термінів, основні принципи утворення назв видів, родів, родин, порядків (рядів), класів, відділів (типів) рослин і тварин. Висвітлюються питання про українські відповідники латинських та грецьких терміноелементів, про проблеми адаптації грецько-латинських терміноелементів в українській морфологічній системі, про відтворення та можливості створення нових природознавчих термінів з використанням грецько-латинської термінотворчої бази.

Знання, отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Латинська мова», мають важливе значення, оскільки формують засадничі наукові підвалини розуміння та професійного використання фахової термінології, що у подальшому сприятиме якісному засвоєнню студентами спецкурсів та поглибленню їх теоретичних знань та практичних навичок в галузі природничої географії.

Навчальна дисципліна «Латинська мова» є вибіркоvim компонентом комплексної підготовки освітньо-професійної програми «Геоморфологія та природничий туризм» спеціальності 106-Географія.

4. Завдання (навчальні цілі). Головними завданнями навчальної дисципліни «Латинська мова», що забезпечують повноту і високу якість її опанування, є наступні:

- сформувати уявлення про грецько-латинську основу сучасної міжнародної природознавчої термінології;
- розглянути ключові поняття «термін», «терміноелемент», «номенклатура», «термінологія», «міжнародна природознавча термінологія», «онім» тощо;
- знати основні латинські та грецькі початкові і кінцеві кореневі терміноелементи іменного та дієслівного походження;
- знати найважливіші грецькі і латинські префікси в природознавчій термінології;
- знати найважливіші грецькі і латинські суфікси іменників і прикметників у природознавчій термінології;
- знати основні словотвірні моделі хімічних термінів латинського походження;
- знати основні принципи утворення біологічних назв;
- вміти визначати значення терміноелементів у складі терміна, визначати значення терміна в цілому;
- вміти конструювати природознавчі терміни, використовуючи терміноелементи латинського та грецького походження.

Дисципліна забезпечує набуття студентами таких загальних компетентностей:

ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою.

ЗК 11. Здатність спілкуватися іншою мовою за спеціальністю.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Головні дефініції та поняття курсу	<i>лекції / практичні заняття; відеоматеріали і відеопрезентації (Microsoft PowerPoint);</i>	<i>усне та письмове опитування, залік</i>	до 40%
1.2	Основні латинські та грецькі початкові і кінцеві кореневі терміоеlementи іменникового та прикметникового походження			
1.3	Основні латинські та грецькі початкові і кінцеві кореневі терміоеlementи дієслівного походження			
1.4	Найважливіші грецькі і латинські префікси в природознавчій термінології			
1.5	Найважливіші грецькі і латинські суфікси іменників і прикметників у природознавчій термінології			
1.6	Основні словотвірні моделі хімічних термінів латинського походження			
1.7	Основні принципи утворення біологічних назв			
2.1	Визначати значення терміоеlementів у складі терміна, визначати значення терміна в цілому	<i>лекції / практичні заняття, самостійна робота, виступи на заняттях, самостійна робота, творчі завдання</i>	<i>практичні заняття, самостійна робота, творчі завдання</i>	до 30%
2.2	Конструювати нові природознавчі терміни, використовуючи терміоеlementи латинського та грецького походження			
2.3	Перекладати латинські природознавчі терміни українською мовою			
2.4	Здійснювати етимологічний аналіз латинських термінів			

3.1	Презентувати результати власних досліджень	<i>практичні заняття, самостійна робота, виступи на заняттях, самостійна робота, творчі завдання</i>	<i>Усне та письмове опитування, аналітична робота зі словниками, участь у дискусіях, виконання самостійних завдань, написання есе</i>	до 20%		
3.2	Аналізувати латинськомовну термінологію та визначати термінологічні лексичні паралелі між латинською і сучасними мовами					
4.1	Планувати й організувати власну науково-дослідницьку діяльність при виконанні самостійних творчих завдань	<i>практичні заняття, самостійна робота, виступи на заняттях, самостійна робота, творчі завдання</i>		до 10%		

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.							2.				3.		4.	
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	1	2	1	
Програмні результати навчання (назва)															
ПРН 2. Фахово використовувати усно і письмово державну мову.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				
ПРН 3. Виявляти знання і вміння спілкуватися іноземною мовою за фахом.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				
ПРН 13. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, інтелектуальної й академічної доброчесності, професійного кодексу поведінки.													+	+	+

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами виконання практичних робіт, поточного опитування, модульних контрольних робіт (МКР) та складання заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

1. результати навчання – 1 (знання РН 1.1-1.4) – до 40%;
2. результати навчання – 2 (вміння РН 2.1-2.4) - до 30%;
3. результати навчання – 3 (комунікація) - до 20%;
4. результати навчання – 4 (автономність та відповідальність) - до 10%.

7.1. Форми оцінювання студентів:

У курсі передбачено 2 змістовні модулі (ЗМ). Заняття проводяться у вигляді лекцій та практичних. Завершується вивчення дисципліни заліком.

- **семестрове оцінювання:** кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані під час опитування, виконання практичних робіт та модульних контрольних робіт.

Оцінювання за формами контролю:

Форми контролю	ЗМ 1		ЗМ 2	
	Min=16 балів	Max=30 балів	Min=16 балів	Max=30 балів
Опитування	2 бали за відповідь		2 бали	5 балів
	5 балів	10 балів		
Практичні роботи	2x3б=6 балів	2x5б=10 балів	3x3б=9 балів	3x5б=15 балів
Модульні контрольні роботи	1x5б=5 балів	1x10б=10 балів	1x5б=5 балів	1x10б=10 балів

- **умови допуску до підсумкового заліку:** студенти, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж критично-розрахунковий мінімум – 20 балів, до складання заліку не допускаються. Рекомендований мінімум для допуску – 32 бали. Студенти, які за семестрове оцінювання отримали кількість балів від 20 до 32 отримують додаткове завдання у вигляді написання реферату.

- **підсумкове оцінювання (залік) проводиться у письмовій формі.** Максимальна кількість балів на заліку – 20 балів, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 8 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

Бали	Семестровий контроль	Залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	52	8	60
Максимум	80	20	100

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка», введеного в дію наказом № 716-32 від 31 серпня 2018 року.

7.2. Організація оцінювання: поточне опитування в усній формі проводиться на практичних заняттях. Практичні роботи захищаються на наступному занятті, відповідно до навчального графіка. Студенти, які отримали МКР меншу за мінімально передбачену кількість балів, перескладають їх.

Шкала відповідності оцінок

Оцінка (за національною шкалою) / National grade	Рівень досягнень, % / Marks, %
Зараховано / Passed	60-100%
Не зараховано / Fail	0-59%

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назви лекцій та практичних	Кількість годин		
		лекції	практичні	с/р
Змістовий модуль 1. Латинська основа міжнародної природознавчої термінології. Структура та терміоеlementи фізичних та географічних термінів латинського походження.				
1	Лекція 1. Міжнародна природознавча термінологія. Поняття «термін», «терміоеlement», «номенклатура», «термінологія». Грецько-латинська основа міжнародної природознавчої термінології. Історія формування природознавчої термінології.	1		3
2	Лекція 2. Латинський алфавіт. Особливості написання, вимови та наголошування природознавчих термінів латинського походження. Орфографічна адаптація термінів та терміоеlementів грецького походження у латинській мові.	1		3
3	Практична робота 1. Роль латинської та грецької мов у процесі формування міжнародної природознавчої термінології. Правила транслітерації і граматичного оформлення прізвищ вчених і географічних назв. Використання великої і малої літер у природознавчих термінах.		2	2
4	Лекція 3. Грецько-латинська основа фізичної та географічної термінології. Палеографічна, геoarхеологічна, геоморфологічна, літологічна, петрографічна та ін. термінології. Латинський іменник. Граматичні категорії. Латинський прикметник.	1		3
5	Практична робота 2. Визначення роду та відміни латинського іменника/прикметника. Синтаксична структура термінів. Уніномінальні терміни – прості та складені. Бі- та поліномінальні терміни.		2	2
6	Лекція 4. Терміотворення за допомогою кореневих морфем латинського походження. Найважливіші латинські початкові і кінцеві терміоеlementи іменникового походження.	1		3
7	Лекція 5. Терміотворення за допомогою кореневих морфем грецького походження. Найважливіші грецькі початкові і кінцеві терміоеlementи іменникового походження.	1		3
8	Практична робота 3. Переклад латинських природознавчих термінів українською мовою. Визначення значення терміоеlementів у складі терміна, визначення значення терміна в цілому.		2	2
9	Лекція 5. Найважливіші латинські та грецькі початкові і кінцеві кореневі терміоеlementи прикметникового походження.	1		3
10	Лекція 7. Латинське дієслово. 4 основи латинського дієслова. Найважливіші кореневі терміоеlementи дієслівного походження.	1		3

11	Практична робота 4. Конструювання природознавчих термінів з використанням іменних та дієслівних кореневих морфем латинського та грецького походження		2	2
12	Лекція 8. Префіксація як спосіб слово- та термінотворення. Найважливіші грецькі і латинські префікси в природознавчій термінології. Латинські і грецькі числівники, що вживаються як префікси.	1		3
13	Лекція 9. Термінотворення за допомогою суфіксальних словотворчих елементів латинського та грецького походження. Найважливіші грецькі і латинські суфікси іменників і прикметників у природознавчій термінології.	1		3
14	Практична робота 5. Конструювання природознавчих термінів з використанням префіксальних і суфіксальних морфем латинського та грецького походження.		2	2
	Модульна контрольна робота 1	1		
Змістовий модуль 2. Структура та терміноелементи хімічних та біологічних термінів латинського походження.				
15	Лекція 10. Хімічна термінологія. Латинські назви хімічних елементів; солей; кислот; оксидів, гідроксидів, пероксидів. Тривіальні назви. Частотні відрізки зі складною орфографією.	1		3
16	Практична робота 6. Переклад латинських хімічних термінів українською мовою і в зворотньому напрямку.		2	2
17	Лекція 11. Біологічна термінологія. Система таксономічних категорій в зоологічній і ботанічній номенклатурі. Таксони (вищого і нижчого рангу). Типові суфікси латинських назв таксонів різних рівнів.	1		3
18	Лекція 12. Використання прикметників у видових найменуваннях. Особливості вживання вищого та найвищого ступенів прикметників у біологічній термінології. Діеприкметники в біологічних термінах.	2		2
19	Лекція 13. Правила утворення латинських уніомінальних назв таксономічних одиниць. Правила утворення назв видів, родів, родин, порядків (рядів), класів, відділів (типів) рослин і тварин. Вживання <i>Nominativus pluralis</i> і <i>Genetivus pluralis</i> іменників і прикметників в біологічній номенклатурі.	2		2
20	Практична робота 7. Письмовий переклад з української мови латинською і з латинської мови українською ботанічних і зоологічних термінів.		2	2
21	Лекція 14. Українські відповідники латинських та грецьких терміноелементів. Адаптація грецько-латинських терміноелементів в українській морфологічній системі. Відтворення та можливості створення нових природознавчих термінів з використанням грецько-латинської термінотворчої бази.	1	2	3
	Модульна контрольна робота 2	1		

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 18 год.

Практичні заняття – 16 год.

Консультації – 2 год.

Самостійна робота – 54 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Буркат А.П. Латинский язык и основы терминологии / А.П. Буркат. – М., 1989. – 336 с.
2. Дворецкий И.Х. Латинско-русский словарь. М. 1976. – 1096 с.
3. Латинська мова для математиків та фізиків: підручник [для студ. вищих навч. закладів] / [Домбровський М.Б. та ін. ; наук. ред. Л.М. Глущенко, Б.В. Чернюх] ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів : Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2011. – 252, [2] с.
4. Закалюжний М.М. Латинська мова : Підручник для студентів біологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / М.М. Закалюжний. – Київ : Либідь, 2003. – 368с.
5. Калашникова В.Н. Латинский язык : Уч. пособие для студ. биол.-почв. фак-та / В.Н. Калашникова. – Иркутск. – 1974. – 183 с.
6. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. Латинська мова. Підручник. – К.: Вища школа, 1990. – 247 с.
7. Ревак Н. Латинська мова : (для неспеціальних факультетів) / Надія Ревак, Володимир Сулим; МОН України; Львівський нац. ун-т ім. І.Франка. – Львів : Львівський національний університет ім. І.Франка, 2002. – 240с.
8. Скорина Л.П. Латинсько-український, українсько-латинський словник / Л.П.Скорина, О.А.Скорина. – К.: Обереги, 2004. – 448 с.
9. Соболевский С.И., Грамматика латинского языка. Часть теоретическая. Морфология и синтаксис. – СПб.: Летний сад. – 1999. – 431с.
10. Ярхо В.Н., Лобода В.И. Латинский язык. Учебник. М. 1995. – 384 с.

Додаткова література:

1. Багров, Лео = Лев Семенович. История картографии. [Пер. с англ. Н. И. Лисовой.] М., 2004, с. 26-32, 51-59, 78-101).
2. Гриценко С.П. Латинська мова для студентів-агробіологів : Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.П. Гриценко, О.Ю. Балалаєва; МОіНУ; Нац. аграрний ун-т природничо-гуманіт. наук.-навч. ін-т. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 384с. – ISBN 966-364-263-7
3. Мурзаев, Эдуард Макарович. Очерки топонимики. М., 1974. /Л Мурзаев, Эдуард Макарович. Топонимика и география. М., 1995 (Российская Академия наук. Институт географии). "fS. Основы иранского языкознания. Древнеиранские языки. М., 1979.
4. Кашуба Т.І. Латинська мова – міжнародна мова науки / Т.І. Кашуба, І.І. Ворона // Трансформаційні процеси в освіті та медицині: вітчизняний та зарубіжний контекст : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (12-13 жовт. 2018 р.) / М-во охорони здоров'я України, ДВНЗ "Тернопіл. держ. мед. ун-т ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України", Навч.-наук. ін-т моделювання та аналізу патолог. процесів, Каф. інозем. мов [та ін. ; редкол.: М.М. Корда та ін.]. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2018. – С. 110-113
5. Откупщиков, Юрий Владимирович. Догреческие -ss-топонимы и антропонимы (словообразовательный и этимологический анализ) // Славянское и балканское языкознание. М., 1983.

6. Солопов А. И. Фитотопонимы в греко-римской географической номенклатуре. // Индоевропейское языкознание и классическая филология – X Материалы чтений, посвященных памяти профессора Иосифа Моисеевича
7. Солопов А.И. Греко-латинская географическая номенклатура: ее внешняя и внутренняя структура: Авт. дисс... д.ф.н. М. 2008.